

Alis

2018–2022

"alis volat propriis" som betyder "hon flyger med egna vingar".

Projektledare Karin Karlberg

2026-06-25 Sammanställd av kansliet på Samordningsförbundet i Södertälje

Innehållsförteckning

Inledning och bakgrund.....	3
Samhällssystemet som hinder.....	3
Metoder.....	4
IPS.....	4
Mentorskap.....	5
Gruppverksamhet.....	5
Projektets målgrupp, behovsbild och process.....	5
Projektets process.....	6
Inflödet.....	7
Utbildning.....	9
Resultat och måluppfyllelse.....	10
Sammanställning avslutade deltagare.....	13
Arbete och studier.....	13
Jämställdhet och jämlikhet.....	15
Frågor om våld.....	16
Styrgruppen.....	18
Personal och ekonomi.....	18
Samverkan.....	18
Framtid.....	19
Sammanfattning.....	20

Inledning och bakgrund

Denna rapport är en sammanställning av Alis resultat och erfarenheter mellan åren 2018 och 2022. Om intresse finns av Alis resultat och erfarenheter mellan åren 2023 och 2025 finns de att läsa i slutrapporten för Lumena Alis Södertälje.

Alis var ett resultat av tidigare projekt (Uppsökare och Ung i Tälje) genomlysningar och identifierade behov hos vissa unga vuxna i Södertälje. Projektet *Uppsökare* (2017) riktade sig till personer med aktivitetssättning som stod utan sysselsättning. För att nå dessa personer och kunna erbjuda stöd inleddes en tätare samverkan mellan Södertälje kommun och Försäkringskassan. Projektet Uppsökare föregicks av Ung i Tälje (2013-2016) samt en genomlysning av målgruppen unga vuxna som varken arbetar eller studerar (UVAS). Genomlysningen visade på några viktiga glapp i samverkan som påverkade gruppen och som bidrog till "hemmasittande".

Alis formades 2018 med mål att rikta stöd och vägledning till målgruppen unga vuxna i ett tidigt skede i vuxenlivet. Genom att tidigt erbjuda stöd till arbete eller studier bedömdes fler personer nå självförsörjning och få självständiga liv i stället för att hamna i myndigheternas system, i beroende av offentlig försörjning och förvärrad psykisk hälsa. Alis har därför riktat stöd till unga vuxna i riskzonen för att ha svårt att få eller behålla ett arbete eller studier. Många unga personer med svårigheter, ofta neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller liknande problematik, faller ur stödsystemet på grund av att de inte kan tillgodogöra sig myndigheternas insatser. Detta innebär både lidande för den enskilde och ökade kostnader för samhället.

Projektets namn kommer sig av det latinska ordspråket "*alis volat propriis*" som betyder "*hon flyger med egna vingar*". Projektet vill ge stöd till unga att kunna lära sig flyga trots sina eventuella tidigare motgångar.

Samhällssystemet som hinder

Alis har påvisat flera brister och gropar i systemet för målgruppen. Till exempel fanns ett glapp hos myndigheterna när det gäller arbetsrehabiliterande insatser för personer mellan 18–20 år. Beträffande studier, har det visat sig att flera av Alis deltagare inte klarar av att läsa på heltid men enligt CSN regelverk krävs studier på heltid för att få studiebidrag innan 20 års ålder. Föräldrar till barn som studerar på gymnasienivå är försörjningsskyldiga för barnet fram tills dess att hen fyller 21. De flesta deltagare i Alis bor kvar hos vårdnadshavare men flera har föräldrar som har ekonomiska svårigheter och en del har inga närvarande vårdnadshavare. De möjligheter som finns i dessa fall är till exempel försörjningsstöd. Regeln är dock att personer som får försörjningsstöd måste vara arbetssökande på 100 procent hos Arbetsförmedlingen, vilket innebär att studier inte är möjliga. För att till exempel få extra stöd från Arbetsförmedlingen behövs dokumenterade svårigheter, styrkta med läkarintyg.

För en person som inte har en utredd diagnos men svårigheter av den typ som skulle gett rätt till stöd är vägen lång för att få det extra stödet. Läkarkontakt behöver i första hand tas med primärvården som sedan ska remittera till specialist, där kötiden för utredning av till exempel NPF är lång och en process som ofta är psykiskt påfrestande för personen under tiden.

I praktiken innebär systemet att det behöver finnas kunskap både gällande vägarna och dessutom alltid en passiv karensperiod innan det går att få stöd. En viktig aspekt är handläggarnas bedömningar. Regelsystemet och tillämpningarna är tydliga men det är ändå i många fall upp till handläggarens individuella bedömning. Det kräver ofta modiga handläggare hos alla inblandade myndigheter för att se till personens bästa.

Metoder

IPS

Arbetskonsulenterna i Alis har arbetat utifrån den evidensbaserade metoden Individual Placement and Support (IPS). Metoden utgår från åtta kärnprinciper och innebär i korthet att arbetskonsulenten arbetar från deltagarens egna intressen och resurser och ger individuellt stöd som syftar till att få och behålla en anställning alternativt studieplats. Anställningen fokuseras till den ordinarie arbetsmarknaden och stödet ska inte vara tidsbegränsat. IPS ingår i Socialstyrelsens Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd, i Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende och i Nationella riktlinjer för vård och stöd vid ADHD och autism. I projektet har metoden använts tidigt i deltagarnas liv vilket innebär en möjlighet att använda metoden förebyggande mot utanförskap och psykisk ohälsa.

Mentorskap

Mentorerna i projektet har arbetat utifrån utgångspunkten att alla människor är i behov av stöd i olika skeden av livet, vare sig man har kontakt med *samhällets* stödfunktioner eller inte. En del har starka stödresurser via till exempel sina släktingar, arbetskamrater eller vänner. Andra har inte samma förutsättningar. Genom det stöd som alla vi människor behöver, kan vi växa och få självkänsla och ta beslut om våra liv. Saknas stödet kan en vilshenhet uppstå och även kanske innebära att vi tar beslut i livet som baseras på rädslor eller annat. I praktiken kan det till exempel innebära att en person har svårt att se sig själv på en arbetsplats och att framtiden ter sig omöjlig att föreställa sig. Risken är stor för att få psykisk ohälsa. Mentorskapet som erbjudits i Alis baseras på tilltro till individen, att det finns förmågor och resurser som vi stöttar personen att plocka fram.

Gruppverksamhet

Under 2019 testades gruppverksamhet i nära samarbete med det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) i form av ett CV-café. Sedan dess har Alis arbetat med olika former av gruppverksamhet för att erbjuda unga en mötesplats och stöd.

Projektets målgrupp, behovsbild och process

När Alis formades och startade 2018 var det utifrån att fånga upp unga från året de lämnade gymnasieskolan, därefter har åldersspannet vidgats, först till 18–25 år (29 år för vissa personer med aktivitetsersättning) tills nu vid implementering (2025) 18–29 år. Under åren har glapp och behov identifierats vilket lett till att projektet förändrats och anpassat sig. Alis fick en viktig funktion i att fungera som en övergång till vuxenlivet med fokus på deltagarnas egna mål. Att arbeta förebyggande och även fortsätta ge stödet så länge det behövdes var behov som identifierades. På detta sätt kunde "bollande" mellan myndigheter undvikas och deltagarna få ett kontinuerligt stöd över tid.

En gemensam nämnare för många unga som fått stöd i Alis är att de haft en bristande skolgång. Därmed har de ofta haft en barn- och ungdomstid som inneburit utanförskap. På grund av detta är det inte ovanligt att de har en bristande tilltro till sin förmåga och möjlighet att få eller ha ett arbete i vuxenlivet. Tillsammans med att traditionellt arbetssökande ofta innebär krav på minst gymnasiekompetens innebär det att dessa personer behöver individuellt stöd att komma vidare till arbete eller studier.

Bilden illustrerar gemensamma nämnare för personer som varit deltagare i Alis

Många av Alis deltagare har även saknat offentlig försörjning vid start. Anledningen är ofta att de bott kvar i någon form av föräldrahem och fått basal försörjning tillgodosedd av föräldrar. Dock har det varierat mycket i vilken utsträckning som de behövt försörja sig självständigt, där en del knappt haft tak över huvudet. Ofta är ekonomin en anledning till att de sökt stöd av projektet, de vill eller måste starta sitt arbetsliv och flytta hemifrån.

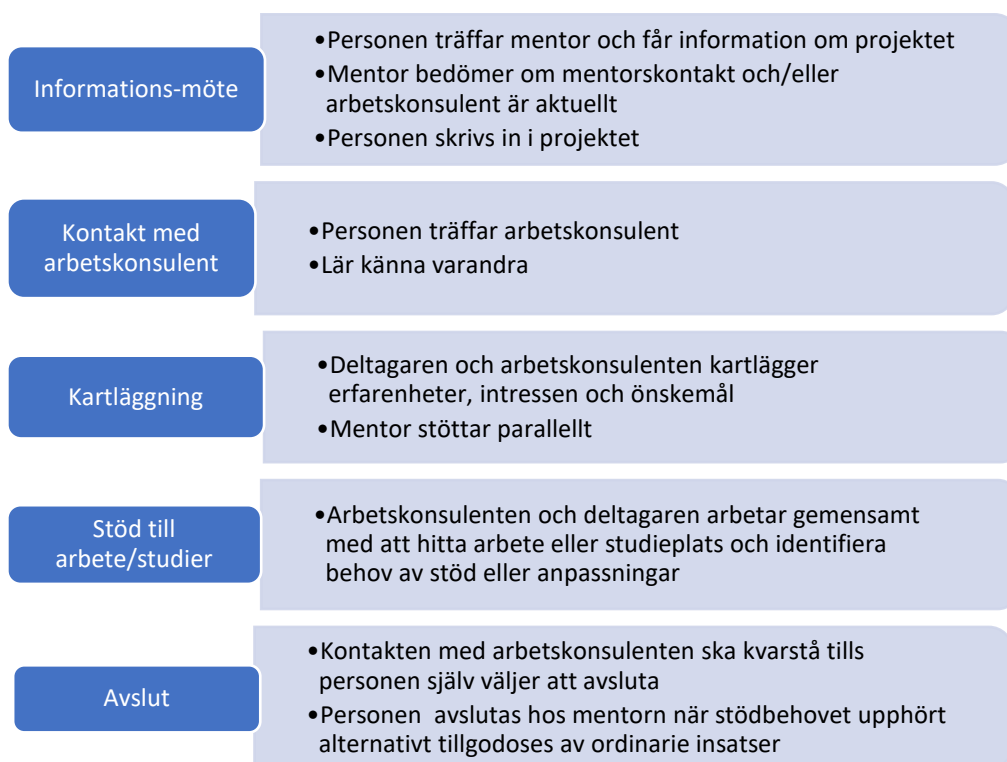
Personer som är över 20 år förväntas kunna ta ansvar för sin egen process, söka den hjälp de behöver och hantera vägen dit. Alis har mött deltagare som inte haft någon försörjning på flera år efter gymnasiet, som inte arbetat eller studerat, med psykisk ohälsa men ingen diagnos som ger rätt till stöd. För dessa personer är vägen till stöd lång och framför allt krävs motiverande insatser eftersom tiden i utanförskapet satt spår. Det senaste sammanhanget de varit i är ofta en dysfunktionell skolsituation och de åren då andra jämnåriga skapat en arbetsidentitet och börjat utveckla sitt "vuxenjag" har för dessa inneburit stiltje. De hamnar i ett vakuum av förändrade förväntningar från omgivningen utan att de själva varit med på den resan i en takt som går att hantera.

"Dels så får jag någon trygg person att prata med vilket i sig själv hjälper men också vägledningen som har med jobb, jobbintervjuer och annat att göra. Alis bidrar dessutom till en allmän förbättring i min mentala hälsa."

- Deltagare i Alis

Projektets process

Processen såg liknande ut genom hela projektperioden, enligt stegen nedan, men har varit individuellt varierande. Under tiden i projektet har en arbetskonsulent eller mentor erbjudits i olika faser. Behovet har styrt vem personen träffar. Oftast har personen haft en mentor i uppstarten där kartläggning av behov görs, frågor om våld ställs och en del har kunnat hänvisas till annat stöd i detta skede. Det har möjliggjort en smidig påkoppling av mentor vid behov i senare skede.

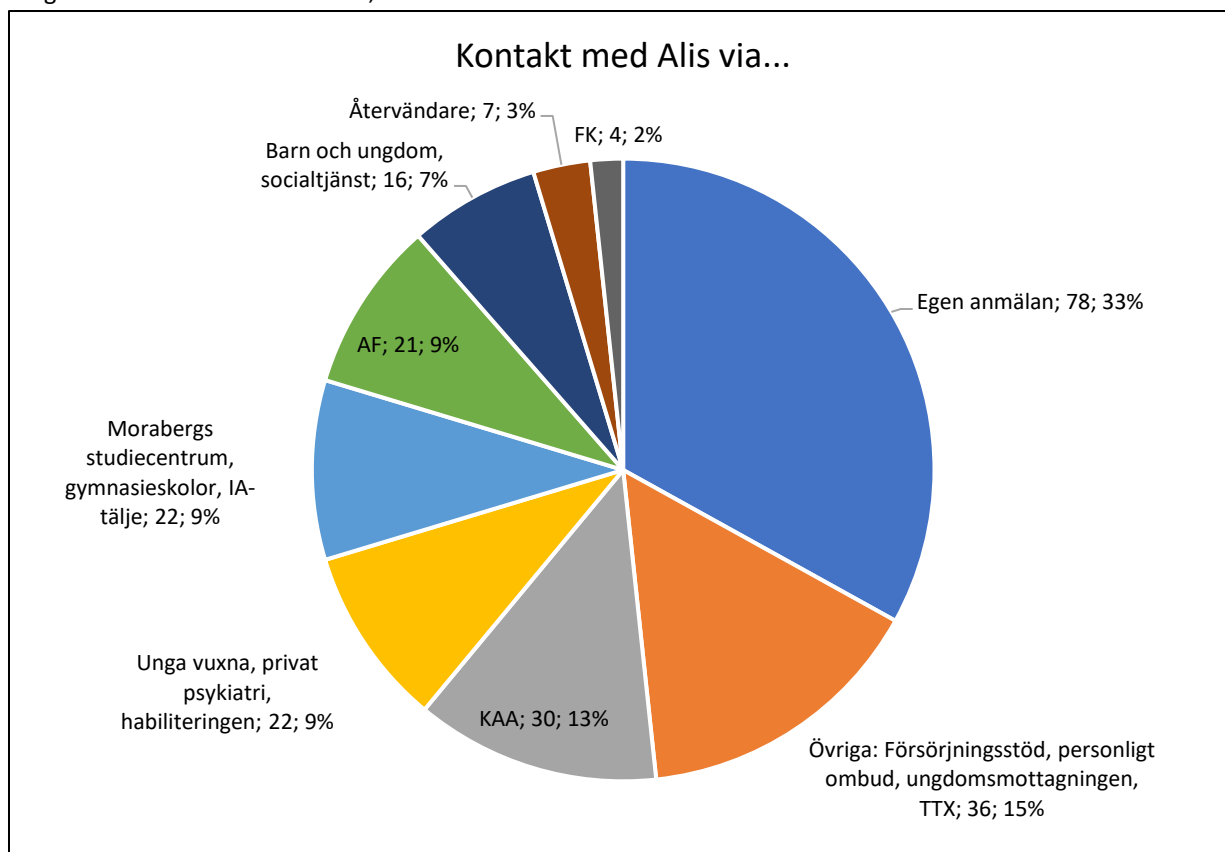

Inflödet

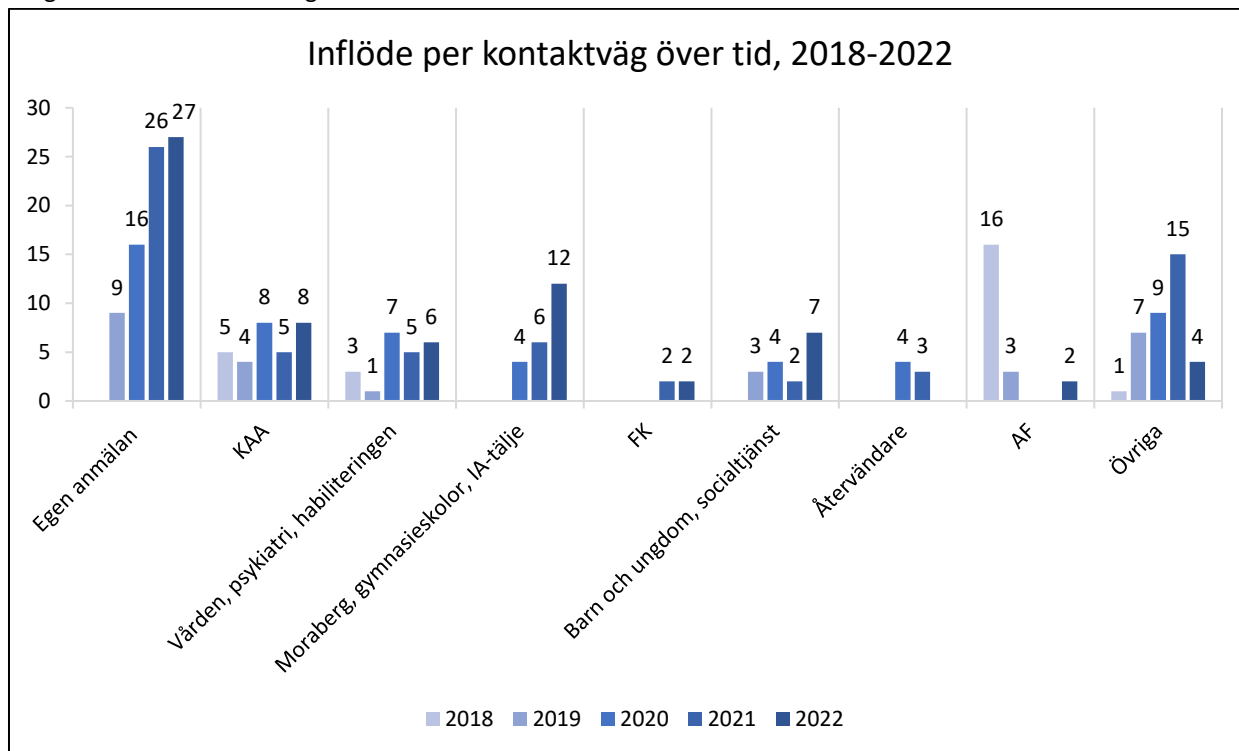
Deltagarna har genom åren kommit till Alis från olika initiativtagare, vilket ställer höga krav på samverkan med många aktörer. Inledningsvis kom majoriteten av deltagarna från Arbetsförmedlingen, men fler och fler hänvisades via vården, socialtjänsten, det kommunala aktivitetskravet och skolorna. Framför allt har en skiftning skett avseende antalet som sökt sig till projektet genom egen anmälan.

Förändringen gällande vilken verksamhet som hänvisat kan förklaras med organisationsförändringar och pandemin (Covid19). Många som kom via gymnasieskolorna, IA-tälje och KAA var män vilket kan förklaras av att de generellt har sämre skolresultat och oron för deras framtid är högre bland skolpersonal. Flera som kom via Habiliteringen, Försäkringskassan och vården var kvinnor.

Diagrammet visar inflödet till Alis, antal och andel.

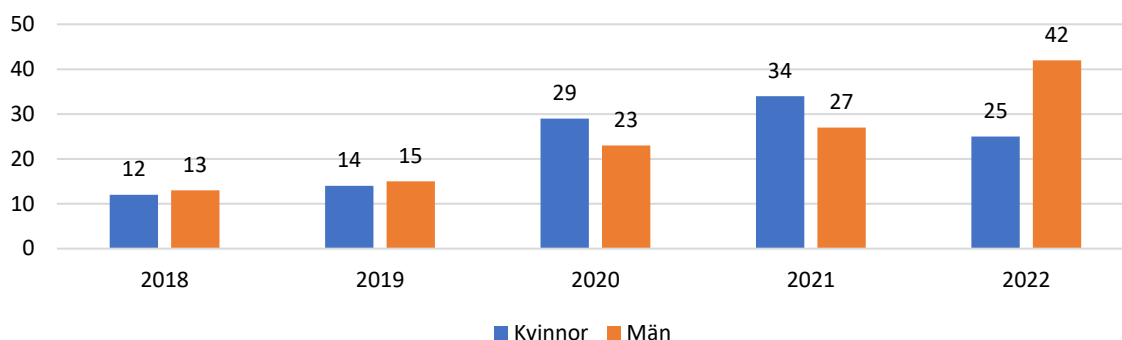

Diagrammet visar fördelningen över tid mellan de som inlett kontakt med Alis.

Totalt har Alis gett individuellt stöd till 234 personer under åren 2018–2022. Det har varit en jämn könsfördelning där fördelningen varit 114 kvinnor och 120 män. Deltagarna har främst varit 18–20 år, 2018 och 2019 var medelåldern 19 och därefter 20.

Inflöde nya deltagare 2018-2022

Utbildning

Gruppen unga med otillräcklig utbildningsbakgrund har särskilt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. De löper också större risk att drabbas av psykisk ohälsa och det är även en stor riskfaktor för självmord.

En gemensam nämnare för många unga som fått stöd i Alis är att de haft en bristande skolgång. Därmed har de ofta haft en barn- och ungdomstid som inneburit utanförskap. På grund av detta är det inte ovanligt att de har en bristande tilltro till sin förmåga och möjlighet att få eller ha ett arbete i vuxenlivet. Tillsammans med att traditionellt arbetssökande ofta innebär krav på minst gymnasiekompetens innebär det att dessa personer behöver individuellt stöd att komma vidare till arbete eller studier.

"Skolan ska fånga upp en tidigare. Det hade varit bra om nån hade fångat upp mig och skickat mig vidare. Jag tror att jag hade behövt hjälp i grundskolan redan. Jag mådde väldigt dåligt när jag var 13 år."

- Deltagare i Alis

Av deltagarna i projektet har fler än hälften haft grundskola eller lägre som sin högsta avslutade utbildning (130 personer). Samhällsekonomiskt är det en stor vinst att denna målgrupp har enkla, snabba ingångar till stöd av den typen som ges i projektet.

I tabellen visas den högst avslutade utbildningsnivån uppdelat på kön.

	Kvinnor	Män	Total	<i>Totalt antal</i>
Grundskola	59%	50%	56%	130
Gymnasium	24%	19%	21%	50
Högskola/universitet	1%	1%	1%	2
Saknas/okänd	17%	30%	22%	52
Summa (antal deltagare)	102	107	234*	234

*Information om vilket kön personer med olika utbildningsnivå hade saknas för 2018, därför är totalen högre än summan av kvinnor och män.

I tabellen ses kategorin *saknas/okänd* vilket innebär de som inte har färdig grundskoleutbildning. För några handlar det om att de är relativt nyanlända till Sverige men några har genomgått svensk skola enligt ordinarie system och inte fått det stöd av samhället som skulle behövts för att genomföra sin skolgång. En del av dessa har varit genom KAA men där studievägen inte fungerat och en del har helt enkelt varit hemma, ofta på grund av psykisk ohälsa. Arbetssättet i Alis har visat sig mycket verksamt för de personer som haft med sig negativa erfarenheter av skolgången. Det individuella stödet ger nya möjligheter att få stöd under studietiden av sin arbetskonsulent, alternativt att hitta en arbetsgivare som kan tänka sig att anställa utifrån personens egenskaper oavsett utbildningsbakgrund. Mentorskapet har även varit viktigt för gruppen då det ofta funnits bristande tro på framtiden och tro på möjligheten att få rätt stöd. Ofta behövs en tid av den sortens motiverande insats och för en del kan den tiden vara lång.

Resultat och måluppfyllelse

År	Mål	Måluppfyllelse	Kommentar
2018	Målet är att söka upp sammanlagt 50 personer födda 1999 i behov av stöd och vägleda till rätt insats.	Ej uppfyllt	Totalt registrerades 25 nya personer under året.
2018	Målet är att av ovan uppsökta 50 personer erbjuda IPS genom arbetskonsulent till 20 personer.	Uppfyllt	Totalt erbjöds 22 personer IPS.
2018	Målet är att erbjuda samverkande myndigheter utbildning kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar för att förbättra bemötandet och kunskapen kring målgruppens behov.	Uppfyllt	Utbildning genomförd.
2019	Målet är att erbjuda plats för 20–40 nya deltagare under året.	Uppfyllt	Totalt registrerades 29 nya personer under året.
2019	Målet är att starta upp en gruppverksamhet för att nå ut med stöd till fler unga.	Delvis uppfyllt	CV-verkstad startade och erbjöd mint 58 personer stöd.

År	Mål	Måluppfyllelse	Kommentar
2020	Målet är att erbjuda plats till 30–50 nya deltagare under året.	Uppfyllt	Totalt erbjöds 52 deltagare plats.
2020	Målet är att fortsätta utveckla gruppverksamheten.	Uppfyllt	Gruppträffar genomfördes i samarbete med EFA.
2020	Målet är att använda tjänstedesign/användarinvolvering i det fortsatta arbetet.	Uppfyllt	Arbetet påbörjats och pågår.
2020	Målet är att sträva efter att ge stöd till lika andel män och kvinnor och att ge likvärdigt stöd oavsett könstillhörighet.	Delvis uppfyllt	Lika andel uppfylldes men likvärdigheten har ej kunnat mätas.
2020	Målet är att ha en plan för implementering av projektet 2023.	Delvis uppfyllt	Delar av Alis är implementerat i Enheten för arbetsrehabilitering. Pga. pandemin har året präglats av osäkerhet kring framtiden.
2021	Målet är att erbjuda plats till minst 70 nya deltagare.	Ej uppfyllt	Insatsen fick full styrka oktober 2021. 62 nya.
2021	Målet är att utveckla gruppverksamheten.	Delvis uppfyllt	Samtal med olika aktörer genomfördes inför en omstart 2022.
2021	Målet är att använda tjänstedesign/användarinvolvering i det fortsatta arbetet.	Delvis uppfyllt	Arbetet pågår.
2021	Målet är att sträva efter att ge stöd till lika andel män och kvinnor och att ge likvärdigt stöd oavsett könstillhörighet.	Delvis uppfyllt	Lika andel uppfylldes. Alis jobbar aktivt för att ge likvärdigt stöd.
2021	Målet är att fortsätta ställa frågor om våld.	Uppfyllt	
2021	Målet är utveckla uppföljning efter avslutat insats.	Delvis uppfyllt	Arbetet pågår.
2021	Målet är att ha en plan för implementering av projektet 2023.	Delvis uppfyllt	Delar av Alis är implementerat i Enheten för arbetsrehabilitering (EFA). Pga. pandemin har året präglats av osäkerhet kring framtiden.
2022	Målet är att ha en plan för implementering av projekt 2023.	Delvis uppfyllt	Beslut fattades om utökning av medfinansiering från EFA. Från och med 2023 innebär det 3 medfinansierade tjänster. Alis har även fått tillgång till egna lokaler för en sammanhållen verksamhet.
2022	Målet för 2022 är att erbjuda plats till minst 70 nya deltagare under året.	Ej uppfyllt	67 deltagare påbörjade insats under året.

År	Mål	Måluppfyllelse	Kommentar
2022	Målet är att starta om gruppverksamhet.	Uppfyllt	I samarbete med EFA hölls "träffa-andra"-grupp. Två tillfällen för extern CV-verkstad genomfördes på skola samt Svenska kyrkan. Under 2023 kommer arbetet att intensifieras med att utforma grupper utifrån användarnas behov.
2022	Målet är att fortsätta med att ställa frågor om våld.	Uppfyllt	Arbetet fortgår.
2022	Målet är att sträva efter att ge stöd till lika andel män och kvinnor och att ge likvärdigt stöd oavsett könstillhörighet.	Delvis uppfyllt	Färre kvinnor än män skrevs in i projektet under året. Arbetet med att säkerställa likvärdigt stöd fortgår genom kontinuerliga analyser av könsskillnader i processer och resultat.
2022	Målet är fortsatt arbete med tjänstedesign i pågående arbete i projektet.	Delvis uppfyllt	Inför uppstart av gruppverksamhet 2023 tillfrågades alla deltagare om behov och intresse. I övrigt styrs stödet av individens behov kontinuerligt.

Alis började 2018 med mål om att söka upp sammanlagt 50 personer födda 1999 (alltså den årskull som skulle lämna gymnasieskolan) i behov av stöd och vägleda till rätt insats. Målet nåddes inte, främst utifrån det tröga inflödet i uppstarten av projektet. Åren därefter har dock deltagarmålen nåtts eller nästan nåtts. Målen i projektet var utformade efter att projektet verkade förebyggande vilket har varit en god förutsättning för att faktiskt kunna ge stöd utifrån vad deltagarna uttrycker behov av.

Under hösten 2019 utökades målgruppen till 18–25 åringar. En gruppverksamhet i form av CV-kafé startade och genomfördes till 2020, för att sedan få en omstart 2022. 2020 och 2021 såg vi en ökande andel kvinnor, en förklaring kan vara att inflödet ökat från vården. Båda åren var speciella med tanke på pandemin, men trots det fick många arbeten och påbörjade studier. 2022 vände könsfördelningen och det blev i stället en högre andel män än kvinnor. Många som kom via gymnasieskolorna, IA-tälje och KAA var män vilket kan förklaras av att de generellt har sämre skolresultat och oron för deras framtid är högre bland skolpersonal. Flera som kom via Habiliteringen, Försäkringskassan och vården var kvinnor, likt tidigare år.

Måluppfyllelsen var generellt bra genom åren, trots pandemi och omorganiseringar hos olika verksamheter. Den planerade implementeringen blev i stället en övergång in i ESF-projektet Lumena, vilket gjorde att implementeringen sköts upp till 2026 men då med lyckat utfall.

Sammanställning av deltagarflöden i Alis						
	Antal aktiva deltagare totalt	varav kvinnor	varav män	Antal nya deltagare	Antal avslutade deltagare	Till arbete/studier
2018	25	12	13	25	2	0
2019	52	26	26	29	15	11
2020	89	46	43	52	42	24
2021	108	58	50	61	48	38
2022	127	57	70	67	56	38
Totalt	401	199	202	234	163	111

Sammanställning avslutade deltagare

Genomsnittiden för deltagande i Alis har genom åren varit ca 8-10 månader. Under 2018 till 2022 har 159 deltagare avslutats. Anledning till avslut har varierat, men genom hela projektet har andelen som avslutats till arbete och studier varit hög. Män avslutas till arbete i något högre utsträckning och kvinnor till studier. Enligt metoden avslutas deltagaren när stödbehovet upphört eller när deltagaren slussats vidare till ordinarie insatser. Detta sker alltid i samråd med deltagaren när det är möjligt.

I tabellen avslutsanledningar uppdelat per år.

Sysselsättning efter insats	2019	2020	2021	2022
Arbete och/eller studier	11 (73%)	24 (57%)	38 (83%)	38 (68%)
Fortsatt rehabilitering	0	6	5	10
Övrigt/okänt	4	12	2	8
Summa avslutade	15	42	46	56

Kategorin *fortsatt rehabilitering* handlar om fortsatt stöd inom Södertälje kommun eller Arbetsförmedlingen. Kategorin *övrigt/okänt* kan handla om flytt, sjukdom eller att kontakten avbrutits.

Arbete och studier

Projektet har registrerat påbörjade arbeten och studier eftersom det är en del i resultatet och visar arbetssättet med att snabbt få prova arbete som en del i sin rehabilitering.

Under 2020 och 2021 var situationen speciell med tanke på pandemin. Trots detta fick många personer arbeten och började studera. Flera behövde mer omfattande stöd i sina studier på grund av att utbildningsformer övergick till distansundervisning.

Arbetskonsulenterna ställde om i arbetssättet, främst gällande kontaktvägarna till arbetsgivare. Det fanns arbetsgivare som ville anställa, trots rapporter om uppsägningar, permitteringar och nedstängda verksamheter. Under 2020 fick pågående deltagare 28

arbeten, under 2021 fick pågående deltagare 45 olika arbeten och 18 började studera. 2022 fick pågående deltagare 57 olika arbeten.

Mellan 2019 till 2022 har deltagare börjar jobba inom dessa branscher och med dessa yrkesroller:

Handel

- Butiksmedarbetare
- Inventeringspersonal
- Lagerarbetare

Hotell och restaurang

- Cafébiträde
- Charkuteripersonal
- Kock/kallskänka
- Reception- och serveringspersonal
- Restaurangbiträde
- Tårtdekoratör

Transport och logistik

- Liftbesiktare
- Montör/repator
- Motormontör

Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster

- Attraktionsvärd
- Kyrkogårdförvaltare
- Lokalvårdare
- Parkskötsel
- Trädgårdsskötare
- Vaktmästare

Vård och omsorg, sociala tjänster

- Kontaktperson
- Mentalskötare
- Personlig assistent
- Stödbiträde
- Vårdbiträde

Bygg

- Elektriker
- Servicetekniker
- Tak- och fasadrenovering
- Underhållsarbete

Utbildning

- Barnskötare
- Handledare
- Lärare

Övrigt

- Brevbärare
- Hundpromenerare
- IT-konsult
- Laborietekniker
- Vaktare
- Översättare

Mellan 2019 till 2022 har deltagare börjat studera på olika skolor och studieformer, i olika typer av program, och olika ämnen. Detta för att börja studera från grunden, komplettera betyg, eller vidareutbilda sig:

Jämställdhet och jämlikhet

I samhället finns tydliga normer kring hur olika personer är tillåtna att relatera sig själv till psykisk ohälsa och hjälpsökande. Generellt finns ett problem i maskulinitetnormen att prata om psykisk ohälsa och framför allt att söka hjälp för densamma. Hur man ser på hjälpsökande utanför familjen varierar också mellan kulturer. I projektet finns inga begränsningar för att delta förutom att det riktats till en specifik åldersgrupp, deltagaren behöver alltså inte ha en uttalad eller diagnostiserad psykisk ohälsa för att få del av insatserna. Detta öppnar dörrar för personer som kanske egentligen har ett väldigt stort behov att få stöd till arbete utan att behöva "gå den långa vägen" med misslyckanden, utredningar, diagnoser och först därefter stöd och insatser.

Under åren har projektet haft särskilda informationstillfällen för att nå ut till de som är nyanlända och kan behöva stöd att ta sig vidare till arbete efter studierna. Under 2020 har kom flera personer med uppehållstillstånd enligt gymnasielagen, vilket var ett resultat av att särskilda informationsinsatser. För deltagarna innebär deras situation att de är under stor press både att klara sina studier och att hitta ett varaktigt arbete inom 6 månader efter sina studier. Utifrån ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att nå ut till alla grupper unga i samhället och särskilt till grupper som ofta drabbas av psykisk ohälsa. Personer kan ha visst stöd av samhället men sakna möjlighet att få individuellt stöd i sitt arbetssökande.

Under åren har jämställdhetsanalyser genomförts vid flera tillfällen, bland annat utifrån deltagares könstillhörighet och könsskillnader i utbildning och utfall till arbete och studier. Resultat har visat att kvinnor har högre utbildning vid start, får fler arbeten och påbörjar fler studier än männen under projektiden, men att det tar längre tid. De är utsatta för våld oftare och avslutas oftare med någon form av offentlig försörjning. Männen har lägre

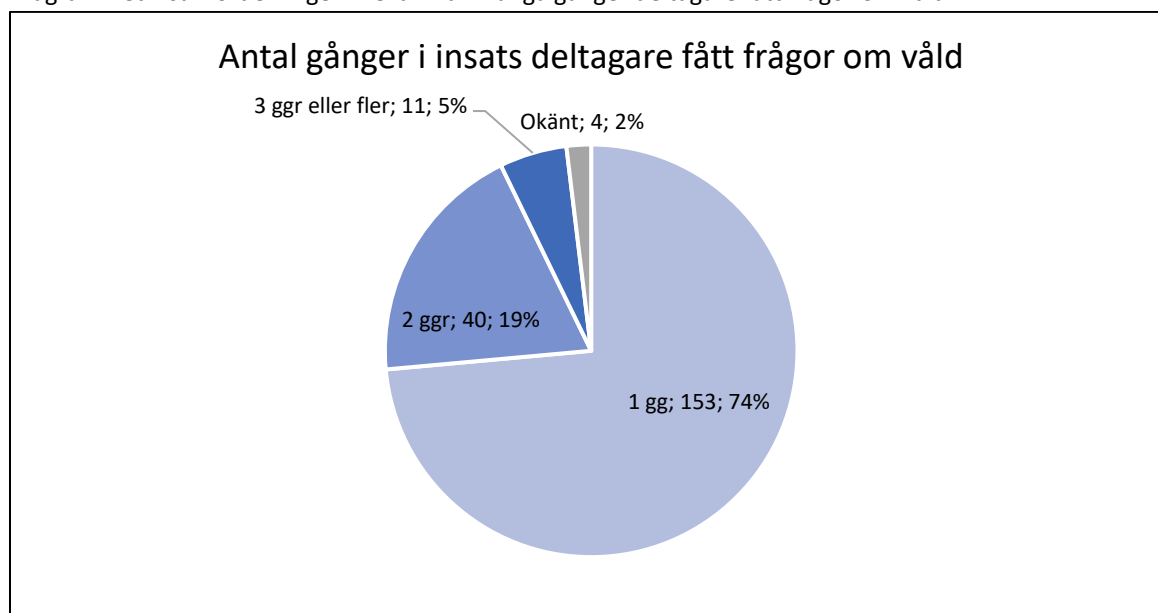
utbildning, får färre arbeten och studier men det går fortare och de avslutas oftast när de fått ett arbete.

Frågor om våld

Alis har i och med samordningsförbundens nationella pilotprojekt mot psykiskt, fysiskt och sexuellt våld systematiskt och rutinmässigt ställt 7 frågor om våld sedan 2019. Att rutinmässigt ställa frågorna ökar chansen för tidig upptäckt och systematiken gör att frågorna bidrar till ett mer jämlikt stöd till deltagarna.

För Alis har frågorna om våld varit ett mycket viktigt steg och visat sig vara essentiellt för att kunna kartlägga behovet av stöd. Att projektet rutinmässigt ställt frågorna ökar chansen för tidig upptäckt och systematiken gör att frågorna bidrar till ett mer jämlikt stöd till deltagarna. Oftast ställs frågorna för första gången under andra mötet av en mentor. Om deltagaren är eller varit våldsutsatt har mentor möjlighet att ge omedelbart stöd att kontakta eventuella stödinsatser, initiera kontakt med socialtjänst och framför allt finnas som ett stöd i processen. När det gäller våldsutsatthet gör normaliseringsprocessen¹ att mentorns roll blir extra viktig i processen att förstå sin situation.

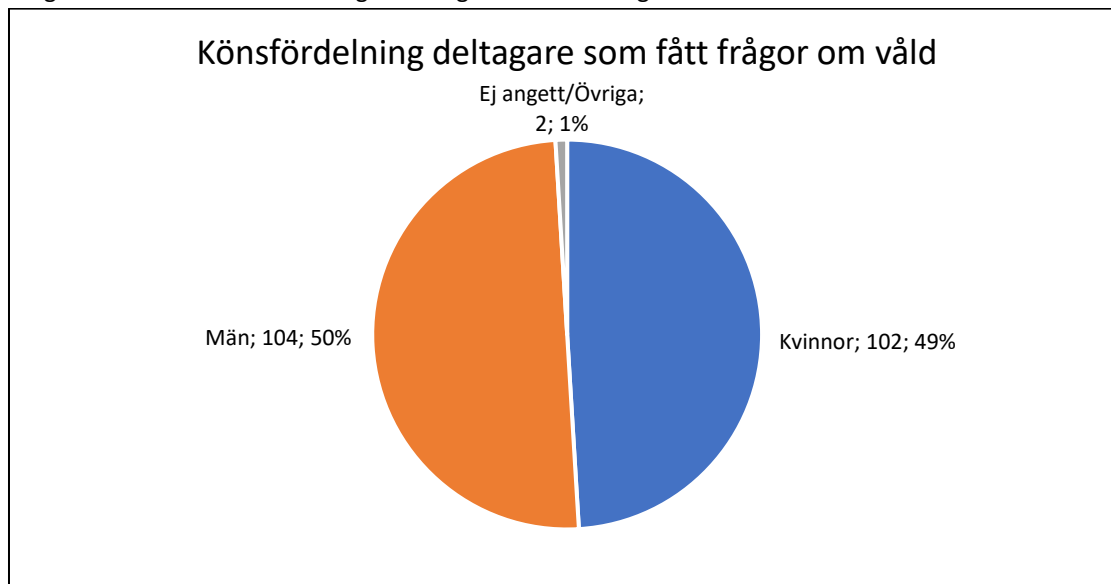
Diagrammet visar fördelningen mellan hur många gånger deltagare fått frågor om våld.

Eftersom Alis har skrivit in 234 personer under perioden och ställt frågor om våld till minst 153 unika personer betyder det att ungefär 65 procent av de som skrivits in har fått frågor om våld i projektet.

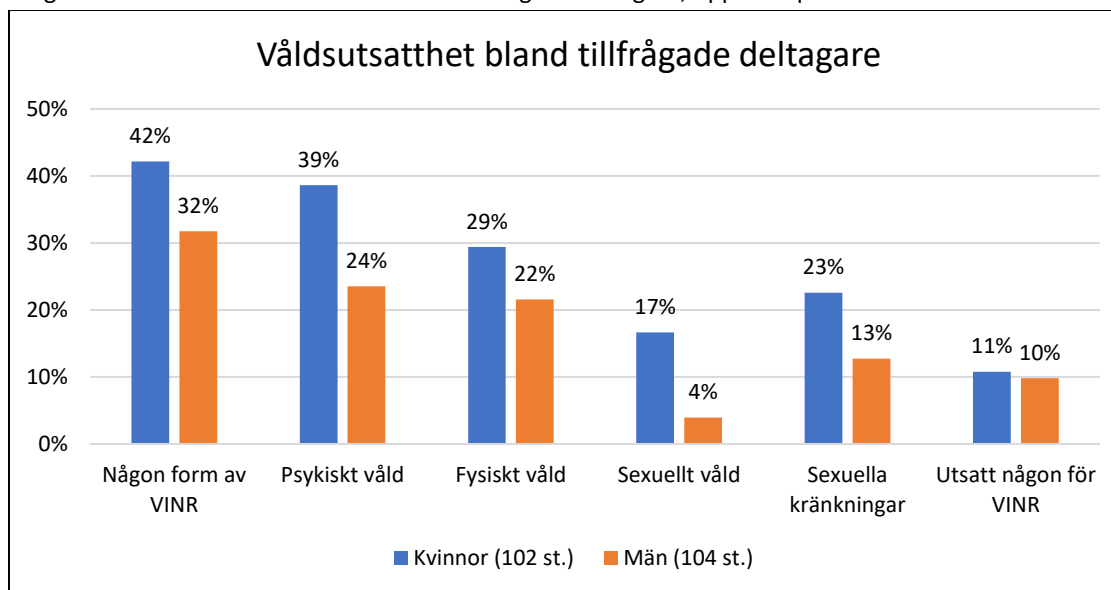
¹ <https://www.uu.se/centrum/nck/kunskapsbank-om-vald/publikation?query=193>

Diagrammet visar könsfördelningen deltagare som fått frågor om våld.

Könsfördelningen är jämn och speglar att projektet jobbet med en liten övervikt av män.

Diagrammet visar våldsutsattheten bland tillfrågade deltagare, uppdelat på kön.

En hög andel av de tillfrågade har på olika nivåer varit utsatta för våld, antingen pågående eller tidigare i livet. Detta resultat visar vikten av att ställa frågorna och att det görs systematiskt. Många deltagare uttrycker att det är första gången någon frågar om våld, ibland trots tidigare eller pågående kontakter med psykiatri, socialtjänst, eller liknande. I en del fall tvingas personen att leva tillsammans en våldsutövare, på grund av ekonomi och att bostadsmarknaden är särskilt svår för unga.

Stödet i ordinarie system finns vid akut pågående våld men även där behövs ofta stöd för personerna det gäller att ta rätt kontakter. För de personer som har tidigare våldsutsatthet

finns få vägar att gå för att komma bort från personen som utsatt dem. Finns det dessutom fler svårigheter för personen i form av funktionsnedsättningar, hedersproblematik eller annat blir vägen ännu svårare. Arbetet med att ställa frågor om våld har gjort att Alis utvecklat samverkan ytterligare med till exempel Relationsvårdcenter och Södertäljejourerna. Erfarenheterna och metodmaterialet har även bidragit till utveckling för personalen i Alis och därigenom förbättrat arbetssättet. Alis har fungerat som faddrar till andra kommuners medarbetare i uppstartsarbetet med att ställa frågor om våld, likaså internt inom andra enheter i Södertälje kommun.

Styrgruppen

Projektet har haft en styrgrupp under hela perioden bestående av Arbetsförmedlingen, Samordningsförbundet, Försäkringskassan och Södertälje kommun (Enheten för arbetsrehabilitering och Kommunala aktivitetsansvaret). Styrgruppen har setts två till tre gånger per termin och stöttat projektet i sin utveckling.

Personal och ekonomi

Projektet utökades genom åren. Vid start, 2018, bestod Alis av en projektledare och mentor på heltid och två arbetskonsulenter på vardera halvtid. 2022 bestod projektet av sex heltidstjänster, en projektledare/mentor, två mentorer och tre arbetskonsulenter. Dessutom hade Arbetsförmedlingen under delar av tiden en kontaktperson avsatt för projektet.

Budgetposter	2018	2019	2020	2021	2022
Samordningsförbundets finansiering	800 000	1 400 000	1 900 000	2 650 000	3 100 000
Södertälje kommun; Enheten för arbetsrehabilitering medfinansiering	0	0	600 000	600 000	600 000
Totalt	800 000	1 400 000	2 500 000	3 250 000	3 700 000

Samverkan

Under åren har samverkan byggts upp och skett med flertalet andra myndigheter och instanser. Detta har bl.a. resulterat i kontaktvägar för deltagare från en bredd av verksamheter och att arbetet underlättats då det funnits kunskap och förståelse bland medarbetare i projektet och hos andra verksamheter. Den samverkan som byggts upp har generellt varit god och fungerat bra, men det har funnits utmaningar i form av bland annat omorganiseringar, hindrande regelverk, kötid och pandemi.

Inledningsvis startade samarbeten med Arbetsförmedlingen, kommunala aktivitetsansvaret samt socialtjänst för barn och unga upp utifrån en tydlig möjlighet att komplettera varandras verksamheter. Under 2019 genomfördes stora förändringar på Arbetsförmedlingen som innebar att den modell för samverkan som startade upp året innan inte längre kunde genomföras. Försäkringskassan fick ett regeringsuppdrag att utveckla arbetssätt för gruppen

som får avslag på aktivitetsersättning, där Alis användes för att arbeta fram smidiga övergångar mellan Försäkringskassa och Arbetsförmedlingen.

Personer mellan 18–20 som har insatser via Barn och ungdom (socialtjänst) hade i ordinarie stödstruktur ingen möjlighet att få individuellt stöd i sitt arbetssökande. Projektet fungerade här som en brygga som erbjöd individuellt stöd till arbete i väntan på regelverken. I slutet av projektet hade man öppnat för arbetsrehabilitering via Socialpsykiatri myndighet för personer mellan 18–20 år som ett resultat av projektet.

Under de första åren fanns ett tydligt inflöde från och god samverkan med enheten ”unga vuxna” inom Region Stockholm. Regionen hade utmaningar med till exempel kötid för neuropsykiatrisk utredning vilket medför att stöd inte kan erbjudas i ordinarie system förrän utredningen är gjord. Projektet fick en viktig roll att fylla här då underhållande stöd kunde erbjudas under denna tid av väntan. Regionen omorganiserades under projektet och enheten ”unga vuxna” togs bort vilket påverkade målgruppen och samverkan, men arbetet utvecklades och tog nya former.

Pandemin utmanade arbetet under ett par år då fokus blev på att upprätthålla befintlig samverkan. Den planering som fanns för 2020, att utveckla samverkan ytterligare med både Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan behövde till exempel skjutas framåt. När det gäller samverkan generellt har det funnits en stor vilja hos samtliga av Alis samverkansparter att hitta nya lösningar, nya forum och en vilja att underlätta för deltagarna.

Framtid

Inför 2023 gavs möjligheten att bygga vidare på och ta tillvara Alis i den stora länsgemensamma satsningen Lumena. Lumena var ett samarbete mellan medlemmarna hos sju samordningsförbund i Stockholms län. Projekten syftade till att bidra till en inkluderande, jämställd och jämlik Stockholmsregion genom arbetsmarknadsinriktade individinsatser och medfinansierades av Europeiska Socialfonden (ESF). I och med utvecklingen från Alis till Lumena Alis kunde vi använda och växla upp metoder och arbetssätt och därmed erbjuda stöd till fler personer och även till en äldre målgrupp. Projektet växte till att omfatta projektledare och 12 medarbetare. Lumena Alis har utifrån metoderna Case Management, Supported Education och Individual Placement and Support gett individuellt stöd till 298 personer 2023-2025 (se separata lokala och regionala rapporter).

När denna rapport skrivs, våren 2026, har hela Alis (8 tjänster) implementerats i Södertälje kommun och Lumena fortsatt som projekt Lumena+ men i förbundets medlemmars regi. Förbundet delfinansierar ett nytt projekt, en utveckling av Alis tillsammans med Södertälje kommun. Projektet verkar förebyggande och kallas Alis ungdom. Alis ungdom handlar om att många unga som söker Alis stöd bär med sig erfarenheter av skolmisslyckanden och bristande skolgång och känner låg tilltro till sin egen förmåga att klara nya studier. Därför har

ett samarbete med gymnasieskolan inletts i syfte att försöka fånga upp dessa personer tidigt.

Sammanfattning

Med Alis ville vi erbjuda stöd och vägledning till unga vuxna i ett tidigt skede i vuxenlivet, med fokus på dem som befunnit sig i riskzonen för att ha svårt att få eller behålla ett arbete eller studier. Många unga personer med svårigheter faller ur stödsystemet på grund av att de inte kan tillgodogöra sig myndigheternas insatser. Detta innebär både lidande för den enskilde och ökade kostnader för samhället.

Målgruppen bestod främst av unga mellan 18 och 25 år (en majoritet 18–20 år) och många hade låg utbildningsnivå, försörjdes av vårdnadshavare eller saknade försörjning och därmed ofta befann sig i utsatta situationer samt hade erfarenheter av psykisk ohälsa, social isolering och tidigare skolmisslyckanden.

Mellan 2018 och 2022 fick 234 personer individuellt stöd, könsfördelningen var jämn (114 kvinnor och 120 män), och mer än hälften hade endast grundskoleutbildning eller lägre utbildningsnivå. 159 deltagare avslutades under perioden, av dessa arbetade och eller studerade 111 personer (70%).

Projektet arbetade aktivt med jämställdhets- och jämlikhetsfrågor och analyserat skillnader mellan kvinnor och män i utbildning, sysselsättning och stödbehov. Från 2019 ställde Alis systematiskt frågor om våld vilket bidrog till tidigare upptäckt och bättre stöd. Resultaten visade att en stor andel unga hade erfarenhet av våldsutsatthet. Många uppgav att de aldrig tidigare hade fått frågan.

Alis har påvisat flera brister och gropar i systemet för målgruppen. Svåra övergångar, regelverk som skapar hinder, kötid och utredningstid. Många situationer och processer som tar tid och ofta är psykiskt påfrestande. I praktiken innebär systemet att det behöver finnas både kunskap gällande vägarna och dessutom alltid en passiv karensperiod innan det går att få stöd.

De viktigaste framgångsfaktorerna

Metoder och arbetssätt, kombinationen av IPS och mentorskap var avgörande för de goda resultaten. Att erbjuda stöd till arbete eller studier och stöd i övriga livsområden är viktig för att kunna arbeta med en helhetssyn.

Låg tröskel för att få stöd och den höga flexibiliteten, anpassningarna utifrån personens mål och behov samt avsaknad av fasta tidsgränser. Projektet har haft möjlighet att träffa deltagare precis där de är och utforma stödet på så sätt som stämmer överens med deltagarens förmåga att ta emot det. Det har inte funnits någon ”kvalificeringsmekanism”

vilket gjort att de snabbt fått den hjälp de behövt och dessutom stöd i processen om de behöver ta sig vidare senare.

Stark och väl upparbetad samverkan mellan myndigheter och aktörer runt den unga personen. Projektets insatser har inte ersatt ordinarie insatser utan fungerat kompletterande och verkar för att deltagarna ska hamna "rätt".

Slutord

Sammanställningen visar att Alis har varit en viktig insats för unga vuxna som riskerar långvarigt utanförskap. Genom individuellt stöd, samverkan och ett långsiktigt arbetssätt har många unga kunnat gå vidare till arbete eller studier. Erfarenheterna ledde till att verksamheten vidareutvecklades inom projektet Lumena Alis och därefter permanentades i Södertälje kommun. Alis bedöms ha fyllt ett viktigt glapp i stödsystemet för unga vuxna och bidragit till ökad självständighet, bättre psykisk hälsa och minskat utanförskap.

"Man behöver se problemen tidigare. Innan det blir kris"

- Deltagare i Alis

Slutrapporten är en sammanställning av Alis årsrapporter